



CVRIA 



Trybunał Sprawiedliwości

Skład, właściwość i procedury



Dążąc do zbudowania zjednoczonej Europy, państwa członkowskie (obecnie w liczbie 28) zawarły traktaty ustanawiające najpierw Wspólnoty Europejskie, a następnie Unię Europejską, wyposażone w instytucje tworzące normy prawne w określonych dziedzinach. Z dniem wejścia w życie traktatu z Lizbony, tj. 1 grudnia 2009 r., Unia Europejska uzyskała osobowość prawną i zastąpiła Wspólnotę Europejską.

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest **instytucją sądowniczą Unii**. Składa się z trzech sądów: Trybunału Sprawiedliwości, Sądu oraz Sądu do spraw Służby Publicznej. Jego podstawowym zadaniem jest kontrola zgodności z prawem aktów instytucji Unii oraz zapewnienie **jednolitej wykładni i jednolitego stosowania prawa Unii**.

SKŁAD TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI

W skład Trybunału Sprawiedliwości wchodzi 28 sędziów i 9 rzeczników generalnych. Sędziowie i rzecznicy generalni są mianowani za wspólnym porozumieniem przez rządy państw członkowskich, po konsultacji z komitetem, którego zadaniem jest opiniowanie, czy kandydaci są odpowiedni do pełnienia danej funkcji. Mandat jest sześcioletni i odnawialny. Są oni wybierani spośród osób o niekwestionowanej niezależności i mających wymagane w ich państwach kwalifikacje do zajmowania najwyższych stanowisk sądowych lub są prawnikami o uznanych kompetencjach.

- *Sędziowie* Trybunału wybierają spośród siebie *prezesa Trybunału* na okres trzech lat. Jego mandat jest odnawialny. Prezes kieruje pracami i administracją Trybunału, a także przewodniczy posiedzeniom i obradom w największych składach orzekających.
- *Rzecznicy generalni* wspomagają Trybunał. Ich zadaniem jest przedstawianie, w sposób całkowicie bezstronny i niezależny, opinii prawnej określanej jako „opinia rzecznika generalnego” w sprawach, które zostaną im przydzielone.
- *Sekretarz* pełni rolę sekretarza generalnego instytucji, kierując jej administracją z upoważnienia prezesa Trybunału.

Trybunał może obradować w pełnym składzie, w składzie wielkiej izby (trzynastu sędziów) albo w izbach złożonych z pięciu lub trzech sędziów. Trybunał obraduje w pełnym składzie w przypadkach określonych w statucie Trybunału (między innymi kiedy ma za zadanie zdymisjonować Europejskiego Rzecznika Praw Obywatelskich czy orzec o dymisji członka Komisji, który naruszył ciążące na nim zobowiązania) oraz jeśli Trybunał uzna, że wniesiona sprawa ma wyjątkowe znaczenie. W składzie wielkiej izby Trybunał obraduje na żądanie państwa członkowskiego albo instytucji, które są stroną w postępowaniu, a także w sprawach szczególnie ważnych lub złożonych. Inne sprawy są rozpatrywane przez izby składające się z pięciu lub trzech sędziów. Prezesi izb złożonych z pięciu sędziów wybierani są na trzy lata, a prezesi izb złożonych z trzech sędziów na jeden rok.

Aby Trybunał mógł właściwie wywiązywać się ze swoich zadań, przyznano mu ściśle określone uprawnienia do orzekania, które wykonuje w ramach procedury odesłania prejudycjalnego i postępowań w przedmiocie różnego rodzaju skarg.

RODZAJE POSTĘPOWAŃ

■ ODESŁANIE PREJUDYCJALNE

Trybunał Sprawiedliwości ściśle współpracuje ze wszystkimi sądami państw członkowskich, które są właściwymi sądami w zakresie prawa Unii. Aby zapewnić skuteczne i jednolite stosowanie prawa Unii, a także uniknąć jakichkolwiek rozbieżności w jego wykładni, sądy krajowe mogą, a czasami muszą, zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości o dokonanie wykładni danego zagadnienia prawa Unii, co ma im umożliwić na przykład zweryfikowanie zgodności ich ustawodawstwa krajowego z prawem Unii. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym może również dotyczyć kontroli ważności aktu przyjętego przez instytucje Unii.

Trybunał Sprawiedliwości nie ogranicza się do zwykłego udzielenia opinii, lecz jego odpowiedź ma postać wyroku lub postanowienia z uzasadnieniem. Sąd krajowy, który zwrócił się do Trybunału, jest związany dokonaną wykładnią przy rozstrzyganiu rozpatrywanej przez siebie sprawy. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości wiąże w ten sam sposób inne sądy krajowe, które zetkną się z identycznym problemem.

To właśnie również w ramach odesłań prejudycjalnych każdy obywatel europejski może uzyskać sprecyzowanie dotyczących go przepisów prawa Unii. Chociaż bowiem jedynie sąd krajowy może skierować odesłanie, to każdy z występujących przed tym sądem uczestników, państwa członkowskie, a także instytucje Unii mogą brać udział we wszczętym przed Trybunałem Sprawiedliwości postępowaniu. W ten oto sposób, na podstawie pytań prejudycjalnych, przedkładanych niejednokrotnie przez sądy krajowe pierwszej instancji, sformułowanych zostało wiele spośród najważniejszych zasad prawa Unii.

■ SKARGA O STWIERDZENIE UCHYBIENIA

Instytucja tej skargi pozwala Trybunałowi sprawować kontrolę nad wypełnianiem przez państwa członkowskie zobowiązań, które na nich ciążyą na mocy prawa Unii. Wniesienie sprawy do Trybunału Sprawiedliwości poprzedzone jest fazą administracyjną postępowania wszczętego przez Komisję, polegającą na umożliwieniu zainteresowanemu państwu członkowskiemu udzielenia odpowiedzi na stawiane mu zarzuty. Jeżeli w chwili zakończenia tej fazy państwo członkowskie nie położyło jeszcze kresu uchybieniu, może wówczas zostać wniesiona do Trybunału skarga.

Skargę tę może wnieść Komisja – co w praktyce jest najczęściej spotykanym przypadkiem – bądź inne państwo członkowskie. Jeżeli Trybunał stwierdzi istnienie uchybienia, pozwane państwo zobowiązane jest do bezzwłocznego jego zaprzestania. Jeśli



wskutek kolejnej skargi Komisji Trybunał Sprawiedliwości stwierdzi, że owo państwo członkowskie nie zastosowało się do jego wyroku, może nałożyć na nie karę w postaci ryczałtu lub okresową karę pieniężną. Ponadto w sytuacji nieprzekazania Komisji przepisów transponujących dyrektywę przyjętą w ramach procedury ustawodawczej Trybunał Sprawiedliwości może – na wniosek Komisji – nałożyć na państwo członkowskie karę pieniężną już na etapie pierwszego wyroku stwierdzającego uchybienie.

■ SKARGA O STWIERDZENIE NIEWAŻNOŚCI

Instytucja tej skargi pozwala wnieść o stwierdzenie nieważności aktu prawnego wydanego przez instytucję, organ lub jednostkę organizacyjną Unii (w szczególności rozporządzenia, dyrektywy lub decyzji). Dla Trybunału zastrzeżone są sprawy ze skarg międzyinstytucjonalnych oraz sprawy, w których skarga wniesiona została przez państwo członkowskie przeciwko Parlamentowi Europejskiemu oraz/lub Radzie (z wyjątkiem aktów prawnych Rady z zakresu pomocy państwa, dumpingu i uprawnień wykonawczych). Z kolei Sąd jest właściwy do orzekania w pierwszej instancji w pozostałych sprawach tego rodzaju, w tym w szczególności dotyczących skarg wniesionych przez podmioty prywatne i skarg państw członkowskich przeciwko aktom prawnym Komisji.

■ SKARGA NA BEZCZYNNOŚĆ

Umożliwia ona kontrolę legalności zaniechania działania przez instytucję, organ lub jednostkę organizacyjną Unii. Jest ona jednak dopuszczalna tylko wtedy, gdy dana instytucja została uprzednio wezwana do działania. Jeżeli bezprawność zaniechania



zostanie stwierdzona, instytucja, organ lub jednostka organizacyjna Unii jest zobowiązana do podjęcia właściwych środków zmierzających do położenia kresu owej bezczynności. Uprawnienia do orzekania w przedmiocie skargi na bezczynność podzielone są między Trybunał i Sąd według takich samych kryteriów, jak w przypadku skarg o stwierdzenie nieważności.

■ ODWOŁANIE

Trybunał Sprawiedliwości może rozpoznawać odwołania, ograniczone wyłącznie do kwestii prawnych, od wyroków i postanowień Sądu. Jeżeli odwołanie jest dopuszczalne i zasadne, Trybunał uchyła orzeczenie Sądu. Jeżeli stan postępowania na to pozwala, Trybunał może sam wydać rozstrzygnięcie. W przeciwnym wypadku przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi, który jest związany orzeczeniem wydanym w postępowaniu odwoławczym.

■ WYJĄTKOWA PROCEDURA PONOWNEGO ROZPOZNANIA ORZECZEŃ SĄDU

Orzeczenia Sądu wydane w przedmiocie skargi wniesionej przeciwko orzeczeniu Sądu do spraw Służby Publicznej Unii Europejskiej mogą być w drodze wyjątku poddane wyjątkowej procedurze ponownego rozpoznania przez Trybunał Sprawiedliwości, gdy zachodzi poważne ryzyko naruszenia jedności lub spójności prawa Unii.

Niezależnie od charakteru sprawy postępowanie obejmuje co do zasady fazę pisemną i ustną, która jest jawna. Należy jednak odróżnić procedurę odesłania prejudycjalnego od procedury w pozostałych sprawach – w przedmiocie tzw. skarg bezpośrednich.

■ WSZCZĘCIE POSTĘPOWANIA PRZED TRYBUNAŁEM I PROCEDURA PISEMNA

■ odesłania prejudycjalne

Sąd krajowy przedkłada Trybunałowi Sprawiedliwości pytania dotyczące wykładni albo ważności przepisu prawa Unii, przeważnie w formie postanowienia wydanego zgodnie z przepisami proceduralnymi danego państwa. Po przetłumaczeniu wniosku przez służby tłumaczeń Trybunału na wszystkie języki Unii sekretarz doręcza je uczestnikom biorącym udział w sprawie przed sądem krajowym, a także wszystkim państwom członkowskim i instytucjom Unii Europejskiej. Zapewnia również publikację w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* komunikatu zawierającego między innymi informacje na temat stron w sprawie i treści pytań. Uczestnicy, państwa członkowskie i instytucje mają dwa miesiące na ewentualne przedłożenie Trybunałowi Sprawiedliwości swoich uwag na piśmie.

■ skargi bezpośrednie

Skargę wnosi się do Trybunału pismem skierowanym do sekretariatu Trybunału. Sekretarz zapewnia publikację w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* komunikatu dotyczącego skargi, przedstawiając w nim zarzuty i żądania strony skarżącej. Jednocześnie skargę doręcza się stronie pozwanej, która ma miesiąc na wniesienie odpowiedzi na skargę. Skarżący ma prawo do repliki, a pozwany do dupliki, w obu przypadkach w terminie jednego miesiąca. Strony zobowiązane są przestrzegać tych terminów, chyba że prezes Trybunału zgodzi się na ich przedłużenie.

W obu rodzajach postępowań do sprawy przydziela się sędziego sprawozdawcę i rzecznika generalnego, których zadanie polega na śledzeniu przebiegu postępowania. Wyznaczają ich odpowiednio prezes Trybunału Sprawiedliwości oraz pierwszy rzecznik generalny.

■ ŚRODKI PRZYGOTOWAWCZE I SPRAWOZDANIE NA ROZPRAWĘ

We wszystkich sprawach po zamknięciu procedury pisemnej wzywa się strony do zadeklarowania, w terminie trzech tygodni, czy domagają się wyznaczenia rozprawy oraz podania przyczyn jej ewentualnego przeprowadzenia. Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy i po wysłuchaniu rzecznika generalnego Trybunał podejmuje decyzję, czy wymagane jest przeprowadzenie szczególnych środków dowodowych, jakiemu składowi orzekającemu należy przydzielić rozstrzygnięcie sprawy i czy powinna odbyć się rozprawa, której termin określa prezes. Sędzia sprawozdawca

streszcza w sprawozdaniu na rozprawę przedstawiony stan faktyczny i argumenty przytoczone przez strony oraz interwenientów, jeżeli miała miejsce interwencja. Sprawozdanie to jest udostępniane w języku postępowania podczas rozprawy.

■ ROZPRAWA I OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO

Sprawa jest rozpoznawana na rozprawie w obecności sędziów składu orzekającego, któremu została ona przydzielona i rzecznika generalnego. Sędziowie i rzecznik generalny mogą zadawać stronom pytania, które uznają za celowe. Po kilku tygodniach, również na posiedzeniu jawnym, rzecznik generalny przedstawia przed Trybunałem Sprawiedliwości swoją opinię. Dokonuje on w niej szczegółowej analizy aspektów prawnych sporu oraz w sposób całkowicie niezależnie proponuje Trybunałowi właściwe w jego mniemaniu rozwiązanie przedstawionego problemu. W ten sposób procedura ustna dobiega końca. Jeżeli Trybunał uzna, że w sprawie nie występuje nowe zagadnienie prawne, może zadecydować, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, o rozstrzygnięciu sprawy bez jego opinii.

■ WYROKI

Sędziowie przeprowadzają naradę w oparciu o projekt wyroku przygotowany przez sędziego sprawozdawcę. Każdy z sędziów składu orzekającego w danej sprawie może zaproponować zmiany. Orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości zapadają większością głosów, a ewentualne zdania odrębne nie są odnotowywane. Wyrok podpisują wszyscy sędziowie, którzy brali udział w naradzie, a jego sentencja ogłaszana jest na posiedzeniu jawnym. Wyroki oraz opinie rzeczników generalnych dostępne są na stronie internetowej Trybunału w dniu ogłoszenia lub odczytania. W większości są one następnie publikowane w *Zbiorze Orzeczeń Trybunału Sprawiedliwości i Sądu*.

■ PROCEDURY SZCZEGÓLNE

■ Procedura uproszczona

W przypadku gdy pytanie prejudycjalne jest identyczne jak pytanie, w przedmiocie którego Trybunał Sprawiedliwości już orzekał, lub gdy odpowiedź na nie nie pozostawia żadnych uzasadnionych wątpliwości albo można ją wyprowadzić z istniejącego orzecznictwa, Trybunał może, po wysłuchaniu rzecznika generalnego, orzec w przedmiocie tego pytania postanowieniem z uzasadnieniem, zawierającym odesłanie do wcześniej wydanego wyroku dotyczącego tego zagadnienia lub do odpowiedniego orzecznictwa.

■ Tryb przyspieszony

Tryb przyspieszony pozwala Trybunałowi Sprawiedliwości na szybkie orzekanie w sprawach niecierpiących zwłoki dzięki istotnemu skróceniu terminów. W następstwie wniosku złożonego przez jedną ze stron oraz po wysłuchaniu pozostałych stron prezes Trybunału podejmuje decyzję, czy szczególnie pilny charakter sprawy uzasadnia rozpoznanie jej w trybie przyspieszonym. Tryb przyspieszony jest również przewidziany dla odesłań prejudycjalnych. Wówczas o zastosowanie go występuje sąd krajowy, który skierował do Trybunału odesłanie.





■ Pilny tryb prejudycjalny (procédure préjudicielle d'urgence, PPU)

Ten tryb umożliwia Trybunałowi Sprawiedliwości rozpoznawanie w znacząco skróconym terminie (dwóch do trzech miesięcy) najbardziej wrażliwych kwestii z zakresu przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości (współpraca policyjna i sądowa w sprawach cywilnych i karnych oraz polityki związane z kontrolami na granicach, a także wize, azyl i imigracja). Sprawy objęte pilnym trybem prejudycjalnym są przydzielane specjalnie wyznaczonej izbie złożonej z pięciu sędziów, a faza pisemna przebiega co do zasady z wykorzystaniem elektronicznych środków komunikacji.

■ Wniosek o zastosowanie środków tymczasowych

Wnioski o zastosowanie środków tymczasowych mają na celu uzyskanie zawieszenia wykonania wydanego przez instytucję, organ lub jednostkę organizacyjną Unii aktu, który jest również przedmiotem skargi, lub zastosowanie innego środka tymczasowego, który jest niezbędny w celu uniknięcia poważnej i nieodwracalnej szkody, jaką poniosłaby jedna ze stron.

■ KOSZTY POSTĘPOWANIA

Postępowanie przed Trybunałem jest wolne od opłat. Trybunał nie pokrywa natomiast kosztów adwokata lub radcy prawnego, uprawnionego do występowania przed sądami jednego z państw członkowskich, przez którego strony muszą być reprezentowane. Jeśli jednak dana strona nie jest w stanie w całości lub w części ponieść kosztów postępowania, może ona złożyć wniosek o przyznanie pomocy w zakresie kosztów postępowania, który nie jest objęty przymusem adwokackim. Wniosek powinien zawierać wszelkie informacje, z których wynika, iż istnieje taka potrzeba.

■ SYSTEM JĘZYKOWY

W przypadku skarg bezpośrednich językiem postępowania w danej sprawie, tj. językiem, w którym będzie się ono toczyć, jest język skargi (może to być jeden z 24 języków urzędowych Unii Europejskiej). W przypadku odesłań prejudycjalnych językiem postępowania jest język sądu krajowego, który skierował odesłanie do Trybunału Sprawiedliwości. Wymiana stanowisk w toku rozpraw tłumaczona jest wedle potrzeby symultanicznie na różne języki urzędowe Unii Europejskiej. Sędziowie naradzają się bez tłumaczy w jednym wspólnym języku, którym zgodnie z tradycją jest język francuski.

SCHEMAT POSTĘPOWANIA PRZED TRYBUNAŁEM SPRAWIEDLIWOŚCI]

SKARGI BEZPOŚREDNIE I ODWOŁANIA

ODESLANIA PREJUDYCJALNE

PROCEDURA PISEMNA

SKARGA

DORĘCZENIE SKARGI POZWANEMU PRZEZ
SEKRETARIAT

**KOMUNIKAT O WNIESIENIU SKARGI
W DZIENNIKU URZĘDOWYM UNII
EUROPEJSKIEJ (SERIA C)**

[ŚRODKI TYMCZASOWE]
[INTERWENCJA]

ODPOWIEDŹ NA SKARGĘ / ODPOWIEDŹ NA
ODWOŁANIE
[ZARZUT NIEDOPUSZCZALNOŚCI]

[REPLIKA I DUPLIKA]

WYZNACZENIE SĘDZIEGO
SPRAWOZDAWCY I RZECZNIKA
GENERALNEGO

POSTANOWIENIE ODSYŁAJĄCE SĄDU KRAJOWEGO

TŁUMACZENIE NA POZOSTAŁE JĘZYKI URZĘDOWE
UNII EUROPEJSKIEJ

**KOMUNIKAT ZAWIERAJĄCY PYTANIA
PREJUDYCJALNE W DZIENNIKU URZĘDOWYM
UNII EUROPEJSKIEJ (SERIA C)**

DORĘCZENIE STRONOM W POSTĘPOWANIU PRZED
SĄDEM KRAJOWYM, PAŃSTWOM CZŁONKOWSKIM,
INSTYTUCJOM UNII, PAŃSTWOM EOG
I URZĘDOWI NADZORU EFTA

UWAGI NA PIŚMIE STRON, PAŃSTW I INSTYTUCJI

SĘDZIA SPRAWOZDAWCA PRZYGOTOWUJE SPRAWOZDANIE WSTĘPNE
ANALIZA SPRAWY PODCZAS ZGROMADZENIA OGÓLNEGO DOKONYWANA
PRZEZ OGÓŁ SĘDZIÓW I RZECZNIKÓW GENERALNYCH
PRZYDZIAŁ SPRAWY SKŁADOWI ORZEKAJĄCEMU
[ŚRODKI DOWODOWE]

PROCEDURA USTNA

[ROZPRAWA; **SPRAWOZDANIE NA ROZPRAWĘ**]

[**OPINIA** RZECZNIKA GENERALNEGO]

NARADA SĘDZIÓW

WYROK

Nieobowiązkowe elementy postępowania zostały wskazane w nawiasach.

W sprawach, w których postępowanie kończy się postanowieniem, pomija się niektóre ze wskazanych powyżej elementów.

Pogrubiona czcionka oznacza dokument publicznie dostępny.

Wskazania do innych publikacji

Wskazania do innych publikacji > [www.curia.europa.eu](#)

Orzecznictwo > http://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/

Komunikaty prasowe > http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799

Portal instytucji Unii Europejskiej > www.europa.eu

Dostęp do prawa Unii Europejskiej > www.eur-lex.europa.eu

Zdjęcia: G. Fessy © CJUE

Wydanie: grudzień 2010 r.

doi:10.2862/42376

ISBN 978-92-829-1025-2

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

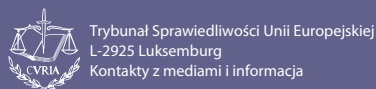
9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252

9 789282 910252



www.curia.europa.eu

